

УДК: 351.741 : 355.541.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.2.32>

ХОЛОСТИЙ ПОСТРІЛ АБО ПОСТРІЛ ВГОРУ: НЕОБХІДНІСТЬ ЧИ МОЖЛИВІСТЬ У СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Тінін Д.Г.,

*майор поліції, старший викладач кафедри ТСП,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ, м. Дніпро
<https://orcid.org/0000-0002-8593-1706>
dimatidnepr13@gmail.com*

Мислива О.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції,
доцент кафедри ТСП,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ, м. Дніпро
<https://orcid.org/0000-0002-0181-9603>
otaxah@gmail.com*

Тінін Д.Г., Мислива О.О. Холостий постріл або постріл вгору: необхідність чи можливість у службово-бойовій діяльності поліцейських (теоретичний аспект).

В умовах воєнного стану застосування поліцейськими заходів примусу на території України, а особливо вогнепальної зброї, має зосереджуватись на досягненні мети та відвернення небезпеки, яка створюється під час контакту з правопорушниками. Особливої уваги потребує система важелів гарантії безпеки поліцейських на законодавчому рівні, адже саме це являється однією з вимог ст. 29 закону України «Про Національну поліцію» від 2015 року. Згідно вимог цієї ж статті такі заходи повинні являтися ще й необхідними, пропорційними та ефективними.

Сучасна Україна стикається зі складними завданнями щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. Захист нашої держави на сьогоднішній день являється пріоритетним напрямом діяльності всіх правоохоронних структур. Професійна спрямованість передбачає розуміння і внутрішнє сприйняття цілей і завдань професійної діяльності. Зміни, котрі відбуваються у змісті професійної спрямованості, знаходять своє відображення в тому, що зміцнюють мотиви, котрі пов'язані з професійною діяльністю, викликають поклик до прагнення у добросовісному виконанні власних службових обов'язків, бажанні показати себе в якості кваліфікованого фахівця та досягати успіхів в роботі, посиленні почуття відповідальності.

Національне законодавство України перебуває в стадії реформування та зазнає змін кожного дня з урахуванням певних прецедентів, з якими стикаються правоохоронці в повсякденній службово-бойовій діяльності.

В даній статті зосереджується увага на аналізі важливого аспекту службово-бойової діяльності поліцейських - холостого пострілу або пострілу вгору. Тема вивчається з теоретичного погляду з метою розкриття його необхідності та можливостей в роботі поліцейських.

У статті розглядається поняття холостого пострілу і пострілу вгору, аналізується їх теоретичні основи та практичне значення в контексті поліцейської роботи. Зосереджуючись на безпеці та стратегічному використанні вогнепальної зброї, в роботі досліджуються позитивні та негативні аспекти холостого пострілу та пострілу вгору.

В роботі проаналізовано можливості холостого пострілу або пострілу вгору в роботі поліцейських. Аналізуючи такі фактори, як вплив на психологічний стан злочинців, інтимідація, превентивні захо-

ди та ефективність стратегій протидії злочинності, авторами зроблено висновки щодо необхідності використання холостого пострілу або пострілу вгору як засобу забезпечення громадської безпеки та дієвості поліцейського втручання.

Ключові слова: холостий постріл, постріл вгору, службово-бойова діяльність, поліцейські, безпека, вогнепальна зброя, стратегічне використання.

Tinin D.G., Myslyva O.O. Idle shot or upward shot: necessity or possibility in official and combat activities of police officers (theoretical aspect).

In the conditions of martial law, the use of coercive measures by the police on the territory of Ukraine, and especially firearms, should focus on achieving the goal and averting the danger created during contact with offenders. The system of levers guaranteeing the safety of police officers at the legislative level requires special attention, because this is one of the requirements of Art. 29 of the Law of Ukraine “On the National Police” of 2015. According to the requirements of the same article, such measures must also be necessary, proportionate and effective.

Modern Ukraine is faced with complex tasks to ensure public safety and order. Today, the protection of our state is the priority area of activity of all law enforcement agencies. Professional orientation involves understanding and internal perception of the goals and tasks of professional activity. The changes taking place in the content of the professional orientation are reflected in the fact that they strengthen the motives related to professional activity, call for the desire to conscientiously perform one’s official duties, the desire to show oneself as a qualified specialist and achieve success in work, increasing the sense of responsibility.

The national legislation of Ukraine is in the stage of reformation and undergoes changes every day, taking into account certain precedents that law enforcement officers face in their daily official and combat activities.

In this article, attention is focused on the analysis of an important aspect of the service-combat activity of police officers - a blank shot or a shot upwards. The topic is studied from a theoretical point of view in order to reveal its necessity and possibilities in the work of police officers.

The article examines the concepts of blank shot and upward shot, analyzes their theoretical foundations and practical significance in the context of police work. Focusing on the safety and strategic use of firearms, the paper explores the positives and negatives of firing blanks and firing upwards.

The paper analyzes the possibilities of a blank shot or an upward shot in the work of police officers. Analyzing such factors as the impact on the psychological state of criminals, intimidation, preventive measures and the effectiveness of crime prevention strategies, the authors made conclusions about the need to use a blank shot or a shot upwards as a means of ensuring public safety and the effectiveness of police intervention.

Key words: blank shot, upward shot, service-combat activity, police officers, security, firearms, strategic use.

Постановка проблеми. Використання зброї є складовою частиною роботи поліцейських в багатьох країнах світу. Однак, це завжди пов’язане з ризиком, особливо при використанні так званих «холостих пострілів» або «пострілів вгору».

Сучасна суспільна дійсність постійно еволюціонує, рухаючись вперед із зростаючою швидкістю. У такому динамічному оточенні професійність і ефективність поліцейської діяльності стають ключовими факторами для забезпечення громадського порядку та безпеки. Одним із нових напрямків розвитку поліції є використання тактики, відомої як «холостий постріл» або «постріл вгору». Цей підхід викликає неабиякий інтерес і обговорення щодо його необхідності та можливості у службово-бойовій діяльності поліцейських.

Запровадження тренувань і підготовки для поліцейських, спрямованих на правильне використання цієї тактики, може знизити ризики непередбачуваних наслідків. З іншого боку, критики вказують на потенційну небезпеку, пов’язану з використанням холостого пострілу. Недбале використання цієї тактики може призвести до непередбачуваних наслідків, включаючи пошкодження майна, поранення невинних осіб або сприяння паніці серед тих, хто знаходиться поруч.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день вказана проблематика не розглядається в широкому аспекті, а також законодавчо не врегулює суспільні відносини в області надання поліцейським та іншим правоохоронцям права на здійснення холостого пострілу чи пострілу вгору.

Наукові дослідження в цьому напрямку не проводились, однак є певні часткові надбання в цьому напрямку. Наукові дослідження в окремих аспектах висвітлювались у навчальних посібниках за ре-

дакцією М.М. Удянського, І.О. Толкунова, О.О. Бондаренка, В.В. Матухно, В.М. Олекса, С.М. Банаха, І.С. Виняруча, Ю.Р. Йосипіва, М.Д. Курляка, К.О. Маліновської, а також в роботах Семенюка В.І., Хударковського К.І., у наукових дослідженнях Плахотного А.П., Карпенка О.М.

Мета. Ретельно розглянути всі аспекти холостого пострілу та пострілу вгору, а також розробити можливі протоколи та процедури для їх застосування.

Вклад основного матеріалу. Дискусії навколо використання холостого пострілу у поліцейській діяльності розділяють громадську думку. Одні вважають, що це необхідна стратегія, яка може допомогти поліцейським контролювати ситуації, в яких присутні загрозливі елементи або велика кількість осіб. Холостий постріл може слугувати як засіб запобігання або розгону насильницьких акцій, повернення уваги громадськості та забезпечення безпеки громади.

Холостий постріл – це вистріл без викиду снаряду, використовується зазвичай для симуляції реального вистрілу в тренувальних цілях. Постріл вгору, з іншого боку, - це випуск реального снаряду в повітря, який часто використовується як попереджувальний.

Обидва типи пострілів мають свої виклики та ризики. Холостий постріл може бути незрозумілим для тих, хто його сприймає, і в результаті може не привести до бажаного ефекту. Постріл вгору, хоча і може бути ефективним для попередження, втім, він має ризик пошкодження при поверненні снаряду на землю [1, с. 87].

Історія використання холостого пострілу в службово-бойовій діяльності поліцейських налічує велику кількість прикладів і варіацій залежно від країни та періоду часу. Наведемо кілька загальних відомостей про історію використання холостого пострілу:

- Сигнальні постріли. Використання холостого пострілу як сигнального засобу є одним з найстаріших способів комунікації поліцейських. У минулому, поліцейські використовували холості постріли, щоб надати сигнал про небезпеку, залучити увагу громади або запросити підтримку.

- Постріли вгору у святкових заходах. У деяких культурах холостий постріл вгору ставав традиційним елементом святкових заходів поліцейських. Він використовувався для святкування, відзначення особливих подій або як символ перемоги.

- Військове використання. В ході воєнних конфліктів холостий постріл може бути використаний для передачі певних повідомлень або сигналів військовим одиницям. Він може служити сигналом для початку атаки, залучення резервів або попередження про небезпеку.

- Тренування та навчання. Холостий постріл широко використовується в процесі тренування та навчання поліцейських. Він дозволяє практикувати навички стрільби, реагування на ситуації та комунікацію у безпечному середовищі.

Роль холостого пострілу у комунікації та психологічному впливі може бути значимою. Ось кілька аспектів, які слід враховувати:

- Залучення уваги. Холостий постріл може бути використаний для залучення уваги громадськості, особливо в ситуаціях, де необхідно привернути швидко увагу або викликати тривогу.

- Сигнал безпеки. В деяких випадках холостий постріл може слугувати сигналом безпеки або попередженням про небезпеку. Він може використовуватись для відсилання сигналу поліцейським або іншим службам про наявність проблемної ситуації.

- Виклик на допомогу. Холостий постріл може бути використаний як сигнал для заклику на допомогу. Він привертає увагу і допомагає залучити інших поліцейських або сусідніх служб до ситуації, де потрібна підтримка.

- Символічне значення. Холостий постріл може мати символічне значення у певних контекстах. Наприклад, він може символізувати відзначення чи святкування, особливо якщо використовується під час святкових заходів або урочистостей.

- Психологічний ефект на злочинців. В деяких ситуаціях холостий постріл може викликати психологічний ефект на злочинців або осіб, які вчиняють неправомірні дії. Він може викликати затримку, паніку або нервовість, що сприяє поліцейським у контролі ситуації та запобіганні подальшим небезпекам.

- Комунікація в службовому колективі. Холостий постріл може використовуватись як комунікаційний інструмент між поліцейськими. Наприклад, в ситуації, коли команда поліцейських розташована на великій відстані одна від одної, холостий постріл може бути сигналом для координації дій, переміщення або повідомлення про зміни в плані дій.

- Психологічний вплив на громадськість. Холостий постріл може мати психологічний вплив на громадськість у випадках, коли потрібно залучити увагу або заспокоїти ситуацію. Він може впли-

вати на емоційний стан та сприйняття людей, допомагаючи поліцейським керувати та контролювати ситуацію.

– Засіб запобігання насильству. Холостий постріл може бути використаний як засіб запобігання насильству. В деяких ситуаціях просте випущення холостого пострілу може змусити агресора або потенційного злочинця зупинити свої дії або змінити свою поведінку, враховуючи наявну загрозу.

– Дистанція та безпека. Використання холостого пострілу дозволяє поліцейським підтримувати безпечну дистанцію від потенційно небезпечної ситуації або особи. Він може бути використаний для відсічення атаки або створення простору для подальшої комунікації та взаємодії з іншими заходами безпеки [2, с. 42].

Використання холостого пострілу в службово-бойовій діяльності поліцейських пов'язане зі своїми власними безпековими аспектами і потенційними ризиками.

Важливим є те, що використання холостого пострілу повинно завжди здійснюватися з дотриманням відповідних навичок і безпекових процедур. Несправна зброя, неправильне використання або недостатнє навчання можуть призвести до нещасних випадків або травмування поліцейських.

Випуск холостого пострілу може призвести до пошкодження навколишнього майна або інших матеріальних цінностей. Недбале використання може спричинити шкоду будівлям, автомобілям, інфраструктурі та іншим об'єктам.

Постріл вгору може створювати небезпеку для оточуючих людей, якщо не вживаються необхідні заходи безпеки. Несправна зброя, випадкове або неконтрольоване випускання куль, неправильне націлювання або недостатня оцінка ситуації можуть призвести до випадкових травмувань або пошкоджень людей, які знаходяться у близькому оточенні.

Також зазначимо, що використання холостого пострілу може викликати паніку, тривогу або страх серед громадськості. Неправильне розуміння ситуації або неналежне пояснення можуть спричинити негативний вплив на психологічний стан людей [3, с. 98].

У поліцейській службі існують ситуації, коли використання холостих пострілів або пострілів вгору може бути виправдано. Це може бути, наприклад, у випадку, коли необхідно попередити потенційного злочинця про застосування вогнепальної зброї та демонстрації готовності до її застосування.

Однак, важливо враховувати, що використання зброї завжди повинно бути в останню чергу, і лише коли інші засоби виявилися неефективними. Також слід враховувати юридичні та етичні аспекти. Багато країн мають строгі закони щодо використання зброї поліцією, і недотримання цих законів може мати серйозні наслідки.

Важливо пам'ятати, що використання зброї повинно бути обмеженим і розсудливим, і повинно відповідати законодавству та поліцейським стандартам. Поліцейські повинні пройти відповідне навчання і тренування з використання зброї, а також бути свідомими про відповідальність, яку вони несуть за свої дії.

В Україні активно ведуться дискусії щодо використання холостого пострілу та пострілу вгору в поліцейській діяльності. Особливо після подій, пов'язаних з революцією Гідності та подіями на Майдані, питання використання зброї поліцією стало предметом громадських дебатів та розгляду.

Основні аспекти дебатів та публічної думки в Україні щодо цих методів включають:

1. Необхідність обмежень. Багато громадян вважають, що використання холостого пострілу та пострілу вгору повинно бути суворо обмеженим і дозволеним тільки в крайніх випадках, коли є загроза для життя поліцейського або інших осіб.

2. Прозорість і відповідальність. Громадськість вимагає, щоб випадки використання зброї поліцією були ретельно розслідувані, а відповідальні особи понесли належне покарання у разі порушення правил використання сили.

3. Альтернативні методи. Деякі громадяни вважають, що поліція повинна більше інвестувати у навчання поліцейських з альтернативних методів контролю та використання сили, таких як переговори, деескалація конфліктів та використання небивчих засобів.

4. Законодавча база. Дебати також стосуються необхідності удосконалення законодавства, яке регулює використання зброї поліцією. Важливо забезпечити належну регламентацію, прозорість та контроль в цій сфері [1, с. 101].

Громадська думка та дебати в Україні щодо холостого пострілу та пострілу вгору в поліцейській діяльності продовжуються, і вони залежать від конкретних ситуацій та поглядів громадськості.

Наразі в Україні ведуться реформи поліції, спрямовані на підвищення професіоналізму, етики та ефективності поліцейських. В рамках цих реформ обговорюються також питання використання сили та зброї поліцією [4].

Деякі громадські організації та активісти закликають до більш жорсткого контролю над використанням холостого пострілу та пострілу вгору, зокрема шляхом змін до законодавства та поліцейських протоколів. Вони наголошують на необхідності обмежень, чітких правил і регулярного навчання поліцейських.

Однак інші вважають, що поліцейські повинні мати можливість використовувати холостий постріл та постріл вгору в обмеженому контексті, коли це виправдано для забезпечення безпеки громади та самозахисту.

Остаточні рішення та політика використання холостого пострілу та пострілу вгору в Україні будуть залежати від законодавця, розробки поліцейських протоколів та думки громадськості. Подальші дискусії та дослідження можуть сприяти розробці більш точних і ефективних підходів до використання зброї в поліцейській діяльності [5]. Немаловажним аспектом є й якість підготовки поліцейських вогневої підготовки, особливо, з використанням новітніх інтерактивних технологій [6].

Серед важливих чинників під час прийняття рішення про використання такого пострілу зводиться до того, що поліцейська техніка використовується в умовах міста та забудови. Поліцейська тактика має суттєві відмінності від військової, а отже цей нюанс потрібно враховувати [7, с. 6]. Потрібно пам'ятати, що Україна використовує в основному традиційний підхід до вогневої підготовки поліцейських, який базується на виконанні навчальних планів та збільшенні кількості годин практичних занять зі стрільби. Однак, у більшості європейських країн, таких як Німеччина, Франція та Великобританія, звертається значна увага на індивідуальну підготовку поліцейських. Вони працюють з психологами та інструкторами з вогневої підготовки, щоб розвивати навички прийняття рішень та управління емоціями в складних ситуаціях. Такий підхід обумовлює необхідність роботи психолога з поліцейськими для готовності до здійснення пострілу, в тому числі й холостого або в гору [8, с. 93].

Потрібно зазначити, що у разі законодавчого закріплення подібної норми необхідно відмежувати холостий постріл або постріл в гору як спосіб попередження про застосування вогнепальної зброї та підставу застосування зброї у такому випадку. Ми погоджуємось думки науковців, що застосування вогнепальної зброї поліцейським полягає у приведенні в готовність та здійсненні пострілу за наявності підстав, які передбачені ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», без завдання шкоди життю та здоров'ю особи або будь-якому об'єкту [9, с. 202]. Після такого застосування поліцейський повинен повідомити про цей факт безпосереднього керівника для проведення подальшого службового розслідування та списання використаних набоїв. Тобто, в даному випадку повинно бути повідомлено тільки керівника підрозділу про такий факт без повідомлення відповідного прокурора.

Дане питання може бути розглянуте при врахуванні суспільної думки на рівні з законодавчим закріпленням, але повинно враховувати аспекти довіри населення до надання таких можливостей сучасним поліцейським. Адже питання взаємодії поліції з населенням завжди є досить актуальним і постійно потребує уваги та вдосконалення цього механізму. Сучасна концепція діяльності Національної поліції України передбачає партнерство, довіру, спілкування та діалог між поліцією та громадянами. Крім того, довіра громадян до Національної поліції, як до правоохоронної системи, безпосередньо залежить від успіху поліції у сфері захисту громадян, а також від рівня взаємодії громадськості з правоохоронними органами [10, с. 134].

Висновки. Холостий постріл або постріл вгору можуть бути важливими інструментами в службово-бойовій діяльності поліцейських, але їх використання має бути вимірюваним і відповідати ситуації. Важливо, щоб поліцейські служби навчали своїх співробітників правильному використанню цих технік, а також дотримувалися всіх відповідних законів та етичних принципів.

Поліцейські повинні бути навчені правильному використанню цих технік, включаючи відповідну комунікацію та протоколи безпеки. Наприклад, «постріл вгору» може бути використаний для залучення уваги до небезпечної ситуації, але водночас важливо мати на увазі, що вибуховий постріл може створити ризик ураження падаючими об'єктами чи кулями.

Використання таких технік також повинно відповідати місцевому законодавству та протоколам, і поліцейські повинні дотримуватися етичних принципів. Ключовим фактором є оцінка ситуації та ризиків, а також відповідне реагування на загрози.

Важливо, щоб поліцейські служби надавали достатнє навчання та підготовку своїм співробітникам щодо правильного використання цих технік. Це має включати не лише фізичну підготовку, але й навчання з комунікації, вирішення конфліктів та професійну етику.

У кінцевому підсумку, холостий постріл або постріл вгору можуть бути корисними інструментами для поліцейських на території України, але їх використання має бути обмеженим, розсудливим і відповідати вимогам безпеки, законодавству та етичним принципам.

Для дієвості таких технік і способів затримання злочинців та інших кримінальних елементів повинно бути забезпечено гарантії безпеки поліцейських на законодавчому рівні. Але, таке законодавче закріплення повинно бути виміряне правом поліцейського на його використання, а не обов'язком. Даний аспект надасть можливість поліцейському суб'єктивно приймати рішення про необхідність його використання, а не зобов'яже його до певного алгоритму дій в типових службово-бойових ситуаціях. Таке зобов'язання може призвести до зволікання застосування заходу примусу, що в подальшому призведе до настання тяжких наслідків.

Список використаних джерел:

1. Основи вогневої підготовки: навч. посіб. / М.М. Удянський, І.О. Толкунов, О.О. Бондаренко, В.В. Матухно, В.М. Олекса. Харків: НУЦЗУ, 2020. 147 с.
2. Проблеми та перспективи спеціальної підготовки правоохоронних органів України: збірка статей. Матеріали круглого столу (Київ, 28 жовтня 2016 р.). К.: Інститут в'язниць, 2016. 151 с.
3. Вогнева підготовка працівника Національної поліції України: навчальний посібник. С.М. Банах, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів, М.Д. Курляк, К.О. Маліновська та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 408 с.
4. Семенюк В.І. Удосконалення системи навчання курсантів вищих військових навчальних закладів з вогневої підготовки. Сучасна парадигма формування професіоналізму майбутніх фахівців: науково-теоретичний збірник. П-Хм.: ДПУ, 2011. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64 (дата звернення 18.05.2023).
5. Хударковський К.І. Компетентнісний підхід як основа стратегії управління якістю освіти. Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. праць. Вип. 16. Харків: УПА, 2007.
6. Мислива О.О., Бодирев Д.А. Вогнева підготовка: інновації vs. традиції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 1 (110). С. 23–28. DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-23-28. URI: <http://er.dpuvs.in.ua/handle/123456789/6598>.
7. Тінін Д., Антипова А. Тактичні особливості вибору порядку та способу ведення бою в умовах населених пунктів. *Молодий вчений*. 2022. № 8 (108). С. 5–7. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-8-108-2>.
8. Гриб, Б., & Тінін, Д. (2023). Порівняння сучасних методів вогневої підготовки поліцейських в Україні та країнах Європи. *Матеріали конференцій МЦНД, (05.05.2023; Вінниця, Україна)*, 93–95. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/553>.
9. Плахотний А.П., Карпенко О.М. Щодо розмежування понять «застосування» та «активне застосування» вогнепальної зброї поліцейськими Національної поліції України. *Правовий часопис Донбасу*. Випуск № 4(81) 2022. Частина 1. Донецький державний університет внутрішніх справ, 2022. – 214 с., с. 200–203. DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-200-203>. <https://ljd.dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/03/37.pdf>.
10. Тінін, Д.Г. Формування довіри населення як основний напрям оцінки ефективної роботи Національної поліції України. *Шановні учасники міжнародної конференції!*. 134. Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (5 листопада 2021) / упор.: Г.Я. Савчин, У.О. Цмоць. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 172 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4008/1/05_11_2021.pdf#page=134.